

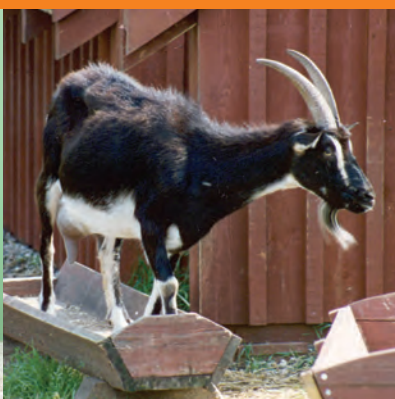
DANSKE HUSDYRGENETISKE RESSOURCER

LYDIA H. SØRENSEN OG VIVI HUNNICKE NIELSEN (RED.)
DCA RAPPORT NR. 014 · DECEMBER 2012

AARHUS
UNIVERSITET

DCA - NATIONALT CENTER FOR FØDEVARER OG JORDBRUG

DANSKE HUSDYRGENETISKE RESSOURCER

DCA RAPPORT NR. 014 · DECEMBER 2012

AARHUS
UNIVERSITET

DCA - NATIONALT CENTER FOR FØDEVARER OG JORDBRUG

Lydia H. Sørensen og Vivi Hunnicke Nielsen (red.)

Aarhus Universitet
Institut for Molekylærbiologi og Genetik
Blichers Allé 20
Postboks 50
8830 Tjele

DANSKE HUSDYRGENETISKE RESSOURCER

Serietitel	DCA rapport
Nr.:	014
Forfattere:	Lydia H. Sørensen og Vivi Hunnicke Nielsen (<i>red.</i>)
Udgiver:	DCA - Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug, Blichers Allé 20, postboks 50, 8830 Tjele. Tlf. 8715 1248, e-mail: dca@au.dk, hjemmeside: www.dca.au.dk
Fotos:	Dansk Landbrugsmuseums fotoarkiv: side 10, 12, 14, 16, 20, 24, 30, 32, 42 Dansk Spids: side 45 Lotte Haubroe: 18 Klubben for Gamle Danske Hønehunde: side 44 Ctfoto (Knabstrupperforeningen): side 11 Aarhus universitet: side 22, 41 Lydia Henriette Sørensen: side 9, 13, 26, 28, 43 Niels Rasmussen: side 34, 36, 37, 38, 39
Tryk:	www.digisource.dk
Udgivelsesår:	2012
	Gengivning er tilladt med kildeangivelse
ISBN:	978-87-92869-51-7
ISSN:	2245-1684

Rapporterne kan hentes gratis på www.dca.au.dk

Rapport

Rapporterne indeholder hovedsageligt afrapportering fra forskningsprojekter, oversigtsrapporter over faglige emner, vidensynteser, rapporter og redegørelser til myndigheder, tekniske afprøvninger, vejledninger osv.

FORORD

Arbejdet med bevaring af husdyrgenetiske ressourcer har fra 1985 frem til 2012 været koordineret af Udvalget til Bevarelse af Genressourcer hos Danske Husdyr under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. Udvalget har udarbejdet information i form af en publikation ”Bevaring af Gamle Danske Husdyrracer” om de gamle bevaringsværdige husdyrracer og arbejdet med de husdyrgenetiske ressourcer.

Siden udgivelsen af publikationen har der internationalt været skelsættende begivenheder på området. I 2007 tilsluttede Danmark sig således sammen med 108 andre lande FAO’s Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer og Interlaken Deklarationen.

Formålet med denne publikation er at redegøre for arbejdet med de husdyrgenetiske ressourcer og at opdatere informationen om de gamle husdyrracer med de nyeste tilgængelige data. Aarhus Universitet har med udgangspunkt i det oprindelige materiale udarbejdet denne nye publikation om de husdyrgenetiske ressourcer.

Opdateringen af information om de gamle bevaringsværdige husdyrracer er udarbejdet af agronom Lydia Henriette Sørensen. Opdateringen og indsamling af nyt billedmateriale er blandt andet sket med hjælp fra aktører inden for arbejdet med de danske husdyrgenetiske ressourcer herunder avlere af de oprindelige racer og repræsentanter for avlsforeninger for de gamle husdyrracer. Der rettes en tak til alle disse aktører for stor imødekommenhed og værdifulde bidrag til publikationen.

Aarhus Universitet, 2012
Lektor Vivi Hunnicke Nielsen

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	6
Gamle danske husdyrracer	9
Frederiksborghesten	9
Den Jydske Hest	10
Knabstrupperhesten	11
Jysk Kvæg	12
Malkekorthorn	14
Rød Dansk Malkerace, anno 1970 (RDM-1970)	16
Agersø-kvæget	18
Sortbroget Dansk Malkerace, anno 1965 (SDM-1965)	20
Dansk Landracesvin, anno 1970	22
Sortbroget Landracesvin	24
Dansk Landfår	26
Hvidhovedet Marskfår	28
Dansk Landraceged	30
Hvid Dansk Landkanin	32
Danske Landhøns	34
Den Danske Landgås	36
Den Danske Landand	37
Parykduen	38
Svaberduen	39
Tumlingeduen	40
Den Brune Bi	41
Broholmeren	42
Dansk/Svensk Gårdhund	43
Gammel Dansk Hønsehund	44
Dansk Spids	45
Litteraturliste	46

INDLEDNING

Bevaring af de gamle danske husdyrracer har stor interesse. Dette skyldes blandt andet en interesse for de gamle racers kulturhistoriske betydning, men også en stor interesse for at holde de gamle racer som produktionsdyr.

I denne rapport fortælles der kort om bevaringsarbejdet med de gamle husdyrracer. Baggrunden for racerne og behovet for bevaring beskrives, og det hidtidige danske og internationale bevaringsarbejde med de husdyrgenetiske ressourcer berøres. Der gives også en kort beskrivelse af de gamle danske husdyrracer, som en lang række private avlere, museer og institutioner gør en stor indsats for at bevare og bruge aktivt.

Tæmning af de første husdyr

Vore forfædre tæmmede de første vilde dyr for 10-11.000 år siden. Vildfår og vildgeder var de første arter, der blev tilvænnet et liv i nær kontakt med mennesker. Vildsvin, urokse og flere andre arter fulgte efter, og i løbet af nogle tusinde år opstod det, vi i dag kender som husdyr. I løbet af tæmningsprocessen ændrede tamformerne sig dramatisk i forhold til de oprindelige vildformer, både fysisk og adfærdsmæssigt. Knoglefund viser tydeligt, at ét af de første tegn på tæmning var en reduktion af dyrenes størrelse. De sidste to til tre hundrede års avlsarbejde har resulteret i en forøgelse af dyrenes størrelse, så mange af husdyrene i dag er større end de oprindelige vildformer.

Dannelse af husdyrracerne

Husdyrene flyttede med folkevandringerne, og indførsel af husdyr fra andre lande var i første halvdel af det nittende århundrede en almindelig metode til at forbedre de lokale husdyr. På denne måde opstod de såkaldte landracer, der var specielt tilpasset lokale klimaforhold og anvendelser. En af de fremherskende avlsteorier i det nittende århundrede var stedsegnetheds læren, som sagde, at det miljø, dyr lever under, påvirker deres udformning og arvelige egenskaber. Det blev således antaget, at en race, der har levet i en bestemt egn i mange generationer, vil være andre racer, der kommer til egnen, overlegen. For eksempel var det andre typer af kvæg og får man

holdt på den magre jord i Midt- og Vestjylland end på den fede muld i Østjylland og på Øerne.

Fra midten af det nittende århundrede vandt renavl indpas, og mange af vore dages husdyrracer – de såkaldte kulturracer – opstod. Kvægracerne Sortbroget Jysk Malkerace (SJM - i dag kaldet Jysk Kvæg) og Rød Dansk Malkerace (RDM) opstod således i sidste halvdel af det nittende århundrede. Der blev indført mange foranstaltninger (stambøger, raceforeninger og dyrskuer) for at fremavle husdyr med bestemte egenskaber. På denne måde opstod de mange forskellige racer, der prægede husdyravlen i første halvdel af det tyvende århundrede.

Racebegrebet blev knyttet til de forskellige fysiske karakteristika som f.eks. farve, aftegning og horn. Derudover var specielle fysiologiske egenskaber med til at beskrive de enkelte racer og deres egnethed til bestemte produktionsformål og produktionssystemer. Racerne afspejlede således avlernes ønsker til dyrenes udseende og produktionsmæssige egenskaber.

Avlernes krav til dyrenes egenskaber er ligesom de samfundsgivne produktionsbetingelser under stadig forandring. Det er det, der styrer racernes fortsatte udvikling og forandring. Nye avlsmetoder, som bl.a. indbefatter identificering af det enkelte dyr, registrering af dyrenes afstamning og deres produktions- og brugsegenskaber, nye molekylærgenetiske, matematiske og statistiske metoder og adgang til computere med stor regnekraft, har betydet, at det er blevet muligt at identificere særligt gode produktionsdyr inden for de enkelte racer med stor nøjagtighed. Nye reproduktionsmetoder herunder kunstig inseminering og udbredt international handel med avlsdyr, sæd og embryoner har resulteret i en global udbredelse af nogle få såkaldte moderne racer med gode produktionssegenskaber på bekostning af de gamle racer. Mange racer er helt forsvundet. Andre racer findes endnu, men har ofte en begrænset populationsstørrelse.

Bevaring af de husdyrgenetiske ressourcer

Det er den samlede mangfoldighed af racer således både de moderne produktionsracer og de gamle husdyrracer, der udgør de husdyrgenetiske ressourcer. For de gamle bevaringsværdige racer er opmærksomheden blandt andet rettet mod, at disse racer kan bære arveanlæg og kombinationer af arveanlæg, der er tabt i de moderne racer. Mange racer er som tidligere nævnt allerede forsvundet. FN's Fødevare- og Landbrugsorganisation (FAO) har skønnet, at 690 husdyrracer er gået tabt heraf 62 efter 1999. FAO har i 2007 vurderet antallet af husdyrracer på verdensplan til 7616. Status for de husdyrgenetiske ressourcer er beskrevet i FAO's "The State of the World's Animal Genetic Resources for Food and Agriculture".

Bevaringsarbejdet med de gamle racer fokuserer først og fremmest på at bevare levedygtige populationer. Der er ofte tale om små populationer, og avlen skal derfor planlægges således, at indavl begrænses, og således at det forhindres, at gener forsvinder på grund af tilfældigheder.

De gamle husdyrracer bevares også som følge af deres kulturhistoriske betydning. Det er naturligt at

gå på museum for at se bygninger, redskaber, tøj og kunst for at studere vores historie. På samme måde giver de gamle husdyrracer også en forståelse af vores fortid. Det Jyske Kvæg vandrede i århundreder sydpå ad Hærvejen, og den danske bacongris blev sendt over Nordsøen til England. Begge dele skaffede velstand og udvikling til Danmark. Senere var de gamle husdyrracer med til at danne baggrund for fremavl af de moderne husdyrracer, som i dag præger landbruget.

Udviklingen har bevirket, at avlen inden for de enkelte kvæg-, svine- og fjerkræ racer koncentrerer sig på færre og færre racer, som endvidere specialiseres. Eksempelvis fokuseres der på malkekøer med høj ydelse, og oksekødet kommer i stadigt stigende omfang fra deciderede kødkvægracer.

Den avlsmæssige udvikling af moderne produktive racer går meget hurtig. Eksempelvis gav en gennemsnitsmalkeko i 1965 4.500 kg mælk om året, mens den moderne ko giver over 9.000 kg. Det er en betragtelig fremgang, hvoraf ca. halvdelen antages at skyldes en genetisk fremgang. Den anden halvdel af fremgangen skyldes, at også fodring og pasning af køerne er forbedret. Den store fremgang i dyrenes produktion har medvirket til at imødekomme efterspørgslen på animalske fødevarer og har samtidigt billiggjort disse produkter.

Bevaringsarbejdet med de moderne racer består også i en løbende lagring af genetisk materiale i form af sæd og embryoner. Disse lagre fungerer som såkaldte "sikkerhedskopier", hvorfra der senere kan hentes egenskaber, der kan være mistet i avlsarbejdet, hvis der viser sig et behov for det.

Bevaringsarbejdet i Danmark

I løbet af 1980'erne begyndte nogle få private avlere ofte på et idealistisk grundlag at skabe interesse for bevaring af de gamle danske husdyrracer, og i slutningen af firserne anskaffede en del museer gamle husdyrracer. De private avlere og museerne har skabt interesse for arbejdet med de gamle racer blandt andet ved at afholde historiske dyrskuer.

Parallelt med denne udvikling nedsatte Landbrugsministeriet i 1985 Udvalget til Bevarelse af Genressourcer hos Danske Husdyr (Genressourceudvalget) med repræsentanter fra Fødevarer-, Miljø- og Kulturministeriet, landbrugserhvervet og universiteterne samt en række dyreartseksperter. Udvalget har virket frem til 2012 og har haft til opgave at medvirke til at bevare genressourcer hos danske husdyr. Udvalget har på vegne af Fødevarerministeriet varetaget den overordnede koordinering af arbejdet vedrørende genressourcer hos danske husdyr.

Formålet med bevaring af husdyrgenetiske ressourcer er at sikre, at genetisk variation bevares, så husdyrarterne også kan tilpasses nye fremtidige produktionsbetingelser. Eksempelvis kan klimaforandringer forventes at påvirke produktionsbetingelserne f.eks. gennem introduktion af nye sygdomme. Et bæredygtigt avlsarbejde skal ikke alene sikre en god produktion, men også resultere i robuste, sunde dyr med gode reproduktionsegenskaber. Bevaring af husdyrgenetiske ressourcer er både rettet mod de gamle bevaringsværdige racer og mod de moderne husdyrracer.

Internationale aktiviteter

Foruden de nationale aktiviteter deltager Danmark også aktivt i internationale indsatser på området. FN's Fødevarer- og Landbrugsorganisation, FAO, organiserer og koordinerer bevaringsarbejdet såvel regionalt som på verdensplan. FAO udarbejder endvidere strategier og retningslinjer for bevaringsarbejdet og publikationer om bevaring af husdyrgenetiske ressourcer. I 2007 var FAO's medlemslande samlet i Interlaken i Schweiz. Her tilsluttede Danmark sig sammen med 108 andre lande sig Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer og Interlaken Deklarationen. Landene har gennem Interlaken Deklarationen tilkendegivet at ville bevare og anvende de husdyrgenetiske ressourcer bæredygtigt for at sikre den globale fødevarsikkerhed.

Målet er at sikre udviklingen i landdistrikterne, at fremme anvendelsen af husdyr i landskabsplejen og at skabe rammer for nicheproduktioner med udgangspunkt i lokale racer.

Den Globale Handlingsplan har fokus på fire strategiske indsatsområder:

1. Karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici
2. Bæredygtig anvendelse og udvikling
3. Bevaring
4. Politik, institutioner og kapacitetsopbygning

Danmark deltager også i EU's Komité for Bevaring, Karakterisering og Udnyttelse af Genetiske Ressourcer i Landbruget. Aktiviteterne omfatter både husdyr- og plantegenetiske ressourcer. På europæisk plan er Danmark endvidere medlem af Det Europæiske Focal Point for Husdyrgenetiske Ressourcer (ERFP). ERFP er den regionale platform for in situ og ex situ bevaring og bæredygtig udnyttelse af husdyrgenetiske ressourcer med henblik på at gennemføre FAO's Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer i Europa.

NordGen Husdyr under NordGen, der er en institution under Nordisk Ministerråd, blev etableret i 2008. NordGen Husdyr er en videreførelse af Nordisk Genbank Husdyr, der blev etableret i 1984. NordGen Husdyr er en af verdens ældste institutioner på området. NordGen Husdyr arbejder for bevaring og bæredygtig brug af de husdyrgenetiske ressourcer, med informationsvirksomhed og internationalt arbejde samt miljørelaterede spørgsmål inden for området.

GAMLE DANSKE HUSDYRRACER

Frederiksborghesten

Frederiksborghesten er Danmarks ældste nationale hesterace. Den har sin rod i Det Kongelige Frederiksborgske Stutteri i Hillerød, der blev oprettet i 1560'erne, og havde sin glansperiode i 1700-tallet. Stutteriet havde stor indflydelse på hesteavlen i Nordsjælland.

I begyndelsen af det 20. århundrede udvikledes racen til en let kørehest, men efter bilernes fremkomst blev den omstillet til en middelsvær trækhest. Efter traktorens indtog i landbruget er den igen omstillet til en let køre- og ridehest.

Avlerne er organiseret i Frederiksborg Hesteavlsforening, der har omkring 400 medlemmer. Registrering og stambogsføring varetages af Videntcentret for Landbrug, Heste. I alt er der registreret omkring 2000 Frederiksborgheste, og der fødes omkring 50 føl om året. Avlsforeningen accepterer indkrydsning med andre racer.

Fænotype

De fleste Frederiksborgheste er røde, men enkelte brune og sorte individer forekommer. En del af hestene har aftegninger på hoved og ben. Kroppen er beskrevet som muskuløs og smidig, og hesten bevæger sig energisk og taktfast. Hingstene er 164-169 cm, mens hopperne er 160-164 cm i stangmål. Frederiksborghesten er desuden en aktiv, føjelig og arbejdsvillig hest.

Dyretilskud (2010):

Handyr: 3

Den Jydske Hest

Den Jydske Hest er Danmarks nationale trækhest. Den er udviklet fra en heterogen bestand af heste, som fandtes i Jylland omkring midten af det 19. århundrede. Efter 1862 kom der fornyelse i avlsarbejdet med den engelske hingst Oppenheim, der var en krydsning mellem de engelske racer Shire og Suffolk. Den blev stamfader til den berømte hingst Aldrup Munkedal fra 1893, der især gennem sine sønner Høvding og Prins af Jylland fik stor indflydelse på Den Jydske Hest i årene efter 1900, hvor racen blev udviklet til landets nationale trækhesterace.

Der bedækkes årligt ca. 200 hopper, og der registreres ca. 100 føl pr. år. Registrering og stambogsføring varetages af Videncentret for Landbrug, Heste. Foreningen gør en stor indsats for at skabe interesse for avlen blandt andet ved deltagelse i dyrskuer, afholdelse af hingstekåringer og andre avlsforanstaltninger. Den største trussel for racens fortsatte eksistens er de begrænsede anvendelsesmuligheder for disse

svære arbejdsheste. Carlsberg har anvendt jyder for ølvognene siden 1928, og bryggeriet benytter stadig Jydske Heste i markedsføringen.

Fænotype

Næsten alle Jydske Heste er røde, men både brune, sorte og skimler forekommer. Mange har lys man, pandelok og hale. Den Jydske Hest er en mellemsvær til svær trækhest med stor brystdybde, kraftige lemmer samt en fremadgribende og kraftfuld bevægelse. Hesten vejer mellem 700 og 1000 kg og har en stanghøjde mellem 150 og 160 cm. Temperamentet beskrives som usædvanlig godt.

Dyretilskud (2010):

Handyr: 8

Knabstrupperhesten

Knabstrupperhesten er fremavlet på Sjælland i sidste halvdel af det 19. århundrede med udgangspunkt i bestanden af Frederiksborgheste. Racens kendetegn er den plettede farvetegning, som skyldes appalusa-genet. Ifølge legenden blev genet introduceret i den sjællandske hestebestand i begyndelsen af det 19. århundrede via en spansk hoppe. Der forekom imidlertid såkaldte "tigrede" heste på det Kongelige Frederiksborgske Stutteri før den tid, og appalusa-genet er formodentlig kommet til Danmark fra Spanien allerede i det 16. århundrede. Hingsten Thor, der er født i 1847 på Knabstrup, regnes for Knabstrupperracens stamfader, og dens sønner og døtre har dannet baggrund for en middelstor udholdende køre- og ridehest med et godt temperament. Avlerne er organiseret i Knabstrupperforeningen for Danmark, som blev stiftet i 1972, og Videntcentret for Landbrug, Heste står for registrering og stambogsføring. I forbundet bliver der bedækket omkring 80 hopper årligt. Alle plettede heste kan registreres, og krydsning praktiseres i betydeligt omfang. Der findes ingen nulevende registrerede avlshingste af ren Knabstrupperafstamning i Danmark.

Dyretilskud (2010):

Handyr: 5

Fænotype

Den "tigrede" kulør kan deles op i to typer. Der er Skaberak, hvor hestens forpart er mørk og stikkelhåret og ofte med lyse pletter, og hvor der ses en lysere bagpart med mørke pletter i farverne gul, rød, sort eller brun. Der ses dog sjældent mere end tre farver på samme hest. Den anden type er tofarvet og kaldes Agattiger. Her er grundløden lys med mørke, ensfarvede pletter. Huden omkring øjne, mund og kønsdele er hudfarvet/upigmenteret eller i sjældne tilfælde spættet. Knabstrupperens bygning beskrives som kompakt og muskuløs. Stangmålet på denne hestrace ligger mellem 155 og 165 cm. Knabstrupperen beskrives som en intelligent, alsidig og lærenem hest.

Jysk Kvæg

Det Jyske Kvæg stammer fra det oprindelige sort- og gråbrogede kvæg, som var udbredt i Jylland i det 17., 18. og 19. århundrede, hvor det var grundlaget for eksporten af stude til det nordtyske marked.

Den første stambog for Heste og Kvæg af Jydsk Race blev udgivet i 1881 og indeholder oplysninger om 48 tyre og 53 køer. Udgangsmaterialet var meget heterogent. Således var tyrene anført som værende både af malketype og af kødtype. Malketypen var gennemgående mindre end kødtypen, og gennemsnitshøjden (stangmål) for otte køer af malketype var 120 cm. Vægten for udvoksede køer blev angivet at være ca. 350 kg, og årsydelsen var typisk 800-1000 liter mælk. Dyr af kødtypen var gennemgående højere og tungere, og den højeste ko i den første stambog målte 146 cm i stangmål.

I første halvdel af det 20. århundrede udvikledes racen til en egentlig malke race med et avlsmål, som lå tæt op af avls målet for det hollandske sortbrogede kvæg. Samtidig blev farve og aftegn standardiseret. I tyrestambogens bind 10-19, som dækker tyre født mellem 1903 og 1911, var der kun 2 gråbrogede tyre ud af 579.

I 1949 vedtog avlsforeningen for Sortbroget Jysk Malkekævg (SJM), at Hollandsk Kvæg samt krydsninger mellem de to racer kunne optages i samme stambog. Racebetegnelsen blev samtidig ændret til Sortbroget Dansk Malke race (SDM). Krydsninger mellem de to racer var særdeles gode dyr, og i løbet

af blot 10 år blev det oprindelige Jyske Kvæg krydset igennem med hollandsk kvæg. Den sidste tyr af ren jysk afstamning blev udstillet på Ungskuet i 1955, og dermed var det Jyske Kvæg officielt ophørt med at eksistere.

Enkelte avlere gennemførte imidlertid ikke en indkrydsning med hollandsk kvæg, men benyttede tyre af eget tillæg, og så sent som i 1980'erne fandtes der stadig enkelte dyr, som i udseende og type svarede til det oprindelige Jyske Kvæg. Genressourceudvalget gik ind i arbejdet med at bevare Det Jyske Kvæg i 1987.

Der har været stor interesse for Jysk Kvæg fra fri-landsmuseer, andre offentlige institutioner og private avlere, og bestanden er øget. Især udarbejdelsen af nyere stambøger har bevirket stor fremgang og øget interesse for racen. Stambogen indeholder information om mellem 4 og 6 generationer af Jysk Kvæg. Kød fra Jysk Kvæg bruges i konceptet Ny Nordisk Mad på herregården Nørre Vosborg i Vestjylland.

Fænotype

Den nulevende bestand omfatter både sortbrogede, blakbrogede og gråbrogede individer. Hovedet er kort, med markerede øjenbuer og med fremad- og oftest opadrettede horn. Ryggen er lang, lænden lav og haleroden højt ansat. Yveret er kort og patterne lange. Lårene er korte men fyldige, og haserne er ofte tætstillede (kohasede). Gennemsnitshøjden for 21. kalvs køer, som blev kåret i 2008, var 133,5 cm, og

vægten er anslået til ca. 550 kg. Avlstøyrenes højde og vægt er anslået til ca. 145 cm og 1000 kg.

I 1948 var vægt og højde af 1. kalvs køer af Sortbroget Jysk Malkekqvæg ved Afkomsprøverne på henholdsvis 517 kg og 123 cm. Bestanden af kårede køer af Jysk Kvæg afviger således en del fra de køer, som indgik i afkomsprøverne for Sortbroget Jysk Malkekqvæg i 1948. Variationen i den nulevende bestand af Jysk Kvæg er imidlertid stor, og der findes individer, som ligner køerne fra 1948 i både farvetegning og størrelse.

Reproduktion

I en besætning med Jysk Kvæg blev der i de sidste 10 år (2001-2011) i gennemsnit insemineret 1,4 gange pr. drægtighed. Gennemsnitsalderen ved første kælvning ligger omkring 934 dage, og der ses normalt én kalv pr. drægtighed. I en besætning med Jysk Kvæg har der i de sidste 10 år kun været 1,8 % meget besværlige kælvninger. Over halvdelen var 1. gangs kælvninger. Der er tappet sæd efter flere tyre, der er godkendt som værende repræsentanter for

kvæg af Jysk Race. Deres afkom godkendes som Jysk Kvæg, såfremt mødrene er godkendt.

Produktionsegenskaber

Hos racen er der set både en kødkvægstype og en malkeracetype, men i det 20. århundrede er der avlet efter malkeegenskaber. I 1948 var gennemsnittet for døtre af tre tyre 3970 kg mælk med en fedtprocent på 4,32 og 192 kg smør. Nyere tal fra en besætning opsamlet fra 2001-2011 viser en 305-dages ydelse på 6267 kg mælk med en fedt- og proteinprocent på henholdsvis 3,88 og 3,29. Der bliver altså produceret mere mælk, men med en lavere fedtprocent end i 1948. Racen er god til fedning, da kødtrævlerne er fine og saftfulde. Fedtmarmoreringen er anderledes, end man normalt ser hos oksekød. Der er mere intramuskulært fedt, hvilket betyder, at der opnås en bedre smag og mere mørt kød.

Andet

Det Jyske Kvæg kan klare en mere strukturrig/grovere foderration end de moderne racer. De yder på mager og slet græs. Racen har et godt temperament.

Antal avlere (2007): 44

Population (2007):

Hundyr ældre end 2 år: 181

Avlstyre: 37

Fænotype:

Vægt: Køer: 550 kg; Tyre: 1000 kg

Højde: Køer: 133,5 cm; Tyre: 145 cm

Produktion (305 dage):

Mælk: 6267 kg

Fedt: 3,88 %

Protein: 3,29 %

Reproduktion:

Antal insemineringer/drægtighed: 1,4

Dyretilskud (2010):

Hundyr: 134

Handyr: 21

Malkekorthorn

Malkekorthorn stammer oprindeligt fra England. Den vandt indpas i Danmark i slutningen af 1800 tallet. I 1922 var ca. en tredjedel af alle køerne i Jylland af racen Malkekorthorn. Den stamme, der er mest kendt i dag, er Lyngestammen.

Racen har haft egen avlsforening i Danmark siden 1906, men der er løbende importeret avlsdyr. Frem til omkring 1950 var importen dog begrænset til tyre af Malkekorthorn fra England. I 1950'erne blev der krydset med tyre af rødbrøget tysk og hollandsk kvæg, og i 1962 tog raceforeningen navneforandring til Avlsforeningen for Rødbroget Dansk Kvæg (DRK). I de følgende år blev næsten hele den danske bestand af Malkekorthorn krydset med Rødbroget kvæg fra Tyskland og Holland.

Fænotype

Racen er typisk rødskimlet, hvilket også er den foretrukne fremtoning. Der findes dog både røde, hvide og rødbrøgede dyr. Den gennemsnitlige udvoksede malkekorthornsko har en højde på 137-139 cm med en brystdybde på 81-83 cm og en hoftebredde på 66-68 cm. Vægten ligger mellem 600 og 750 kg.

Racen har et kort hoved og en bred pande. Mulen er sædvanligvis lys kødfarvet. Sorte muler kan dog forekomme, men disse dyr udelukkes fra videre avl. Ryggens overlinje og bugens underlinje er omtrent parallelle. Ryggen kan dog være noget ujævn. Brystet er bredt og dybt, mens lårene er dybe og lange. Benene er velstillede, og haserne kan være noget rette. Krydset er på bredde med hofterne, og yveret er velformet og godt ophængt. Hornene beskrives som fine og nedadrettede.

Reproduktion

Alderen ved første kælvning ligger omkring 959 dage. Fødselsvægten må helst ikke overstige 40 kg. Der er etableret et mindre lager af sæd efter tyre af den gamle type Malkekorthorn.

Produktionsegenskaber

Fra racen fås både kød og mælk. I afkomsberetningen fra 1948 kan det ses, at ydelsen dengang lå på omkring 3191 kg mælk pr. år. Mælken indeholdt 4,15 % fedt og 148 kg smør.

Antal avlere (2007): 14

Population (2007):

Hundyr ældre end 2 år: 28
Avlstyre: 4

Fænotype:

Vægt: Køer: 600-750 kg
Højde: Køer: 137-139 cm

Produktion (304 dage):

Mælk: 3191 kg
Fedt: 4,15 %

Reproduktion:

Alder ved 1. kælvning: 959 dage

Dyretilskud (2010):

Hundyr: 37
Handyr: 6

Rød Dansk Malke race, anno 1970 (RDM-1970)

I begyndelsen af det 19. århundrede skelnede man i Danmark mellem to slags kvæg – Det Jyske Kvæg og Ø-kvæget. Ø-kvæget blev i 18-hundredetallet krydset med flere røde racer. Kvæg fra Angel blev anvendt på Sjælland og Lolland-Falster. På Fyn var det hovedsagelig kvæg fra Nordslesvig og det større kvæg fra Ballum, der blev brugt. Det var især de fynske kvægavlere, som fremavlede Rød Dansk Malke race.

Racens navn optræder første gang ved landmandsforsamlingen i Svendborg i 1878, og dette årstal regnes for året for racens grundlæggelse. Gennem renavl blev racen udviklet til en ensartet rød malke race, som var de øvrige danske malke racer overlegen med hensyn til mælkeydelse. Racen blev internationalt kendt i første halvdel af det 20. århundrede, og avlsdyr blev eksporteret til mange lande og fik bl.a. stor indflydelse på kvægbestandene i de baltiske lande. Racen havde sin storhedstid i 1950'erne, hvor RDM udgjorde omkring 70 % af Danmarks kvægbestand.

Siden er racen gået stærkt tilbage. I 1970 opgav raceforeningen renavlsprincippet. RDM er siden krydset først med Amerikansk Brunkvæg (ABK) og siden med andre europæiske brune og røde racer. Racebetegnelsen RDM er fastholdt, men andelen af RDM-gener i populationen er stærkt reduceret. Den nye RDM-ko har højere ydelse, bedre malkeorganer og er væsentlig større end RDM-koen anno 1970. Desuden varierer farven fra mørkebrun over rød til gul, og hvide aftegn forekommer hyppigt.

Fænotype

RDM-1970 er rød, men brogede dyr kan forekomme i sjældne tilfælde. Både køerne og tyrene har horn. Hornene er mellemstore og buede. De peger enten fremad eller opad. Hornene er enten hvide eller grågule, og ofte er spidserne sorte. De køer, der blev kåret i 2010, havde en gennemsnitshøjde på 133,8 cm. Vægten for udvoksede køer og tyre ligger er henholdsvis ca. 550 og 1050 kg. Racen er en malke race, men med gode kødproduktionsegenskaber.

Først i halvfjerdserne var vægt og højde for 1. kalvs kør af RDM ved Afkomsprøverne i gennemsnit 548 kg og 131 cm. Brystomfang, brystdybde var henholdsvis 191, 70 og 55 cm. Den nulevende bestand af RDM-1970 afviger således ikke fra bestanden i begyndelsen af halvfjerdserne.

Reproduktion

Drægtighedsprocenten ligger på ca. 38,5 %. I årene 2001-2011 er der gennemført 1,9 insemineringer pr. drægtighed. RDM-1970 får ligesom de andre kvægracer normalt én kalv pr. drægtighed. Dog er det ikke ualmindeligt, at der fødes tvillinger. Procenten af dødfødte kalve ligger på mellem 10 og 18 %. I 1972 havde 9,3 % af køerne en lidt besværlig kælvning, mens 8,8 % havde en meget besværlig kælvning. De nyeste tal fra 2001-2011 viser imidlertid, at langt de fleste kælvninger nu er nemme, og kun 4,1 % er meget besværlige. Kalvene vejer i gennemsnit 39 kg ved fødslen. Der foreligger et stort lager af tyresæd fra RDM-tyre fra midten af 1960'erne.

Produktionsegenskaber

Fra racen fås primært mælk, men også kød. Siden 1960'erne er der satset på både mælk og kød. I 1975 gav den gode ko omkring 5579 kg mælk med en fedt- og proteinprocent på henholdsvis 4,62 og 3,81 i en 304-dages laktation. I en besætning med ydelseskontrol har køerne i de sidste 10 år (2001-2011) i gennemsnit givet 6669 kg mælk med en fedt- og proteinprocent på henholdsvis 4,78 og 3,70 i en 305-dages laktation. Tyrekalvene havde en gennemsnitlig tilvækst på 1098 g/dag med en fodereffektivitet på 3,56 FE/kg. Slagteprocenten for racen lå på ca. 53,9 %, og klassificeringen af slagtekroppen lå på 5,8, hvilket svarer til gennemsnitlig muskelfylde (EUROP).

Sygdom

Afgangsårsagerne for RDM-1970 var ifølge afkomsberetningen fra 1975 primært yverlidelser, kælvningsbesvær, børbetændelse og hormonforstyrrelser.

Antal avlere (2007): 58

Population (2007):

Hundyr ældre end 2 år: 186

Avlstyre: 21

Fænotype:

Vægt: Køer: 550 kg; Tyre: 1050 kg

Højde: Køer: 132 cm; Tyre: 150 cm

Produktion (305 dage):

Mælk: 6669 kg

Fedt: 4,78 %

Protein: 3,70 %

Slagteprocent tyrekalve: 53,9 %

Klassificering: 5,8 (EUROP)

Reproduktion:

Drægtighedsprocent: 38,5

Dødfødte kalve: 10-18 %

Dyretilskud (2010):

Hundyr: 168

Handyr: 10

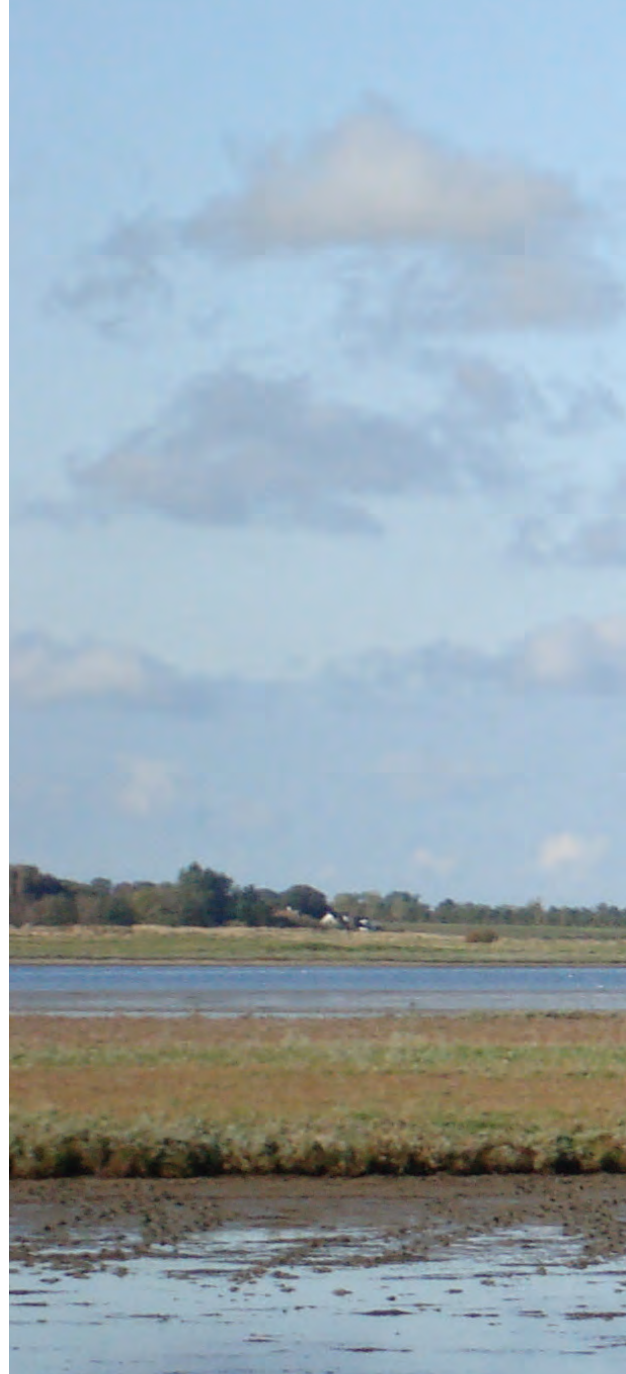

Agersø-kvæget

I starten af halvfemserne fandt man en lille besætning af kvæg på Agersø. I 2004 gennemførtes en genetisk undersøgelse, der støttede, at Agersø-kvæget er beslægtet med det oprindelige RDM. Dette er i overensstemmelse med racernes udviklingshistorie, da RDM-70 er grundlagt med gener fra Ø-kvæget.

Fænotype

Agersø-kvæget forekommer i farverne rød, rødbrøget, sort, sortbrøget, gul og brun. Gul og brun ses dog i mindre omfang. Det nulevende Agersø-kvæg ligner i flere henseender det Ø-kvæg, som er afbilledet på en lang række guldaldermalerier. Dyrene er uhomogene, og hovedparten er forholdsvis små, kantede, spinkelt bygget med ujævn ryg, tynde lår og kohaset benstilling og med højt rejst hoved. Højden på det oprindelige Ø-kvæg var omkring 100 cm og vægten var cirka 300 kg. En del af Agersø-dyrene er noget tungere og højere – sandsynligvis pga. bedre fodring.

Sortbroget Dansk Malke race, anno 1965 (SDM-1965)

Som det fremgår af beskrivelsen af Jysk Kvæg, så tillod avlsforeningen for Sortbroget Jysk Malkek­væg (SJM) fra 1949, at Jysk Kvæg blev krydset med Hollandsk Kvæg, og at disse krydsningsdyr kunne optages i stambogen. Racebetegnelsen blev samtidig ændret til Sortbroget Dansk Malke race (SDM).

Den type SDM, der blev resultatet af indkrydsningen af hollandsk sortbroget kvæg på det Jyske Kvæg, var en kombinationsrace, som forenede gode anlæg for mælkeydelse med trivelighed og god slagte­kvalitet. Fra omkring midten af 1960'erne har avlsforeningen for SDM i stort omfang benyttet sæd fra tyre af den sortbrogede Holstein-Friesian race (HF) fra USA og Canada, og i dag er den overvejende del af generne i de sortbrogede køer af Holstein-Friesian oprindelse.

Holstein-Friesian racen stammer oprindeligt fra det hollandske sortbrogede kvæg, men er i Nordamerika fremavlet til en specialiseret malke race. Det er store køer med høj mælkeydelse og gode malkeorganer, men slagte­kvaliteten er ikke så god som for SDM-1965. Sortbrogede køer er nu dominerende i danske malkek­vægsbesætninger.

Fænotype

Racen er sortbroget, og både køer og tyre har horn. En udvokset ko vejer omkring 600 kg, og højden er 133 cm (højden er gennemsnittet af køer, der er registreret i Stambog SDM-65). En udvokset tyr vejer 1050 kg og er 145 cm høj. Racen er en malke race med gode kødproduktions­egenskaber.

I begyndelse af halvfyrdserne var vægt og højde for 1. kalvs køer af SDM ved Afkomsprøverne på henholdsvis 567 kg og 131 cm. Brystomfang, brystdybde og hoftebredde var henholdsvis 199, 72 og 57 cm.

Reproduktion

Alderen ved første inseminering ligger mellem 503 og 523 dage. Vægten ved første inseminering ligger mellem 350 og 362 kg. Drægtighedsprocenten ligger omkring 44,8 %, og der bruges i gennemsnit 1,9 insemineringer pr. drægtighed. Det er mest normalt med én enkelt kalv pr. drægtighed, men der ses også tvillinger. Den gennemsnitlige fødselsvægt for kalve ligger i gennemsnit på 38 kg. Der observeres ca. 7,1 % dødfødte kalve. 9,3 % af kælvningerne betegnes som lidt besværlige, mens 7,1 % er meget besværlige.

Der er indsamlet et stort lager af sæd fra SDM-tyre fra midten af 1960'erne.

Produktionsegenskaber

Der fås både mælk og kød fra racen. Produktionen ligger på 5987 kg mælk i en 304 dages ydelse, og fedt- og proteinprocenten er henholdsvis 4,4 % og 3,68 %. Tyrekalvene har en daglig tilvækst på 1131 g og en fodereffektivitet på 3,58 FE/kg. Slagteprocenten ligger på 54,8 med en klassificering på 8,1 svarende til god muskelfylde.

Sygdom

Den hyppigste afgangårsag for SDM-1965 er yverlidelser.

Antal avlere (2007): 10

Population (2007):

Hundyr ældre end 2 år: 25 Avlstyre: 6

Fænotype:

Vægt: Køer: 600 kg; Tyre: 1050 kg
Højde: Køer: 133 cm; Tyre: 145 cm

Produktion (304 dage):

Mælk: 5987 kg
Fedt: 4,4 %
Protein: 3,68 %
Slagteprocent tyrekalve: 54,8 %
Klassificering: 8,1 (EUROP)

Reproduktion:

Drægtighedsprocent: 44,8 %
Dødfødte kalve: 7,1 %

Dyretilskud (2010):

Hundyr: 22
Handyr: 0

Dansk Landracesvin, anno 1970

Ved begyndelsen af det 18. århundrede var der to typer svin i Danmark. På øerne var svinene forholdsvis små, tætbyggede og med opretstående ører – Ø-svinet. I Jylland var svinene større, havde en langstrakt kropsbygning og store hængende ører – Det Jyske Svin.

Dansk Landracesvin stammer fortrinsvis fra bestanden af Jyske Svin. I 1906 begyndte man at føre stambog over orner af Dansk Landrace. De fleste orner var hvide, men enkelte plettede eller sortbrogede forekom. I løbet af første halvdel af det 20. århundrede blev Dansk Landrace fremavlet specielt med henblik på produktion af bacon til det britiske marked.

Omkring 1970 blev avlsmålet for Dansk Landracesvin ændret radikalt. Tilvækst, foderudnyttelse, holdbarhed, frugtbarhed og kødkvalitet blev opprioriteret, og i 1980'erne skete der desuden en begrænset indkrydsning med norsk og finsk landrace. Den type af Dansk Landrace, som nu avles på danske avlscentre, er derfor væsentlig forskellig fra typen fra 1970.

Der findes fortsat en bestand af Landracesvin af typen fra 1970, men bestanden er meget lille. Som en sikring er der indsamlet sæd og embryoner, der opbevares i flydende kvælstof herunder et lager af dybfrosset sæd fra syv orner, som stammer fra en nu nedlagt kontrol-linje fra svineforsøgsstationen Tylstrup.

Fænotype

Dansk Landracesvin er ensfarvet hvid. Oprindelig sås der sorte pletter hos racen, men disse er avlet væk, da plettede dyr ikke blev godkendt til videre avl. Det Danske Landracesvin er en lang og slank gris med et fint hoved. Ørerne er lange, og næsen er lige.

Produktionsegenskaber

Dansk Landracesvin er karakteriseret ved veludviklede skinker og en let bov. Landracesvinet er i stort omfang blevet brugt til fremstilling af bacon til det britiske marked. Tilvæksten for racen ligger omkring 670 g/dag for grise mellem 40 og 100 kg. Foderforbruget ligger på omkring 3,6 SFU/kg tilvækst. Kødprocenten ligger på 58,1 % og kogesvindet på 26,9 %. Kødet er mørkere, mere mørt og mere smagfuldt end kød fra den moderne Danske Landrace.

Sygdom

Halothan-genet har indflydelse på kødkvalitet, slagtekvalitet og robusthed. Bærere af halothan-genet er mere stressfølsomme og tilbøjelige til at udvikle PSE-kød (blegt, blødt og væskedrivende). Halothan-genet er en karakteregenskab hos det Danske Landracesvin anno 1970.

Antal avlere (2007): 4

Population (2007):

Søer: 20
Orner: 12

Produktion:

Kødinghold: 58,1 %

Dyretilskud (2010):

Hundyr: 32
Handyr: 11

Sortbroget Landracesvin

Det sortbrogede Landracesvin stammer oprindeligt fra det gamle danske landsvin, men også fra racen Gloucester Old Spot, som blev importeret i 1930. Racen har ikke været særlig udbredt i Danmark grundet svinets mørke hud, som gør den uegnet til fremstilling af bacon. Avlere af sortbrogede grise har ikke haft mulighed for at avle for god slagtekvalitet, da de ikke kunne få deres dyr afprøvet på de anerkendte svineforsøgsstationer. De har i stedet fremavlet en gris med høj frugtbarhed og gode moderensgenskaber.

De sortbrogede grise har været afsat til smågriseproducenter, som lagde vægt på de sortbrogedes søers gode moderensgenskaber og hårdførhed. Krydsningsgrisene har dog en ringere slagtekvalitet. Når der anvendes hvide orner til sortbrogede søer, bliver afkommet hvidt.

Fænotype

Det Sortbrogede Landracesvin er sort og hvidbroget. Det er mindre end de moderne svineracer. Trykken er lang, og ørene er store og hængende. En stor del af grisene har halstitter, som er brusklapper på halsens underside.

Produktionsegenskaber

Det Sortbrogede Landracesvin har rødere og mørkere kød end andre racer, og der er en mindre mængde af mørt kød. Dog er søernes skinkesteg ret mør. Fedtet har en speciel smag, som er karakteriseret som nøddeagtig og sød. De Sortbrogede hangrise har et højere indhold af skatol i fedtet end andre svineracer, men har ikke mere hangriselugt eller

hangrisesmag end andre racer. Slagtesvindet for søerne ligger på 20,2 % ved 130 kg. Svindet falder ved stigende slagtevægt. Sortbrogede sogrise har en tilvækst på omkring 479 g/dag og en foderudnyttelse på 4,3 SFU/kg tilvækst.

Reproduktion

Søerne har gode moderensgenskaber og er meget hårdføre. Ved førstelægs-søer er kuld størrelsen i gennemsnit 9,5 grise, og ca. 7,6 af disse når fravænningsalderen. Fravænningsalderen er omkring 74 dage. Tilvæksten for smågrisene ligger mellem 310 og 325 g/dag fra et par dage efter fødsel og indtil fravæning.

Sygdom

Halothan-genet har ikke været særlig udbredt i racen, da der ikke har været selekteret efter højt kødindhold.

Andet

Det Sortbrogede Landracesvin er velegnet til udenørs opdræt.

Antal avlere (2007): 21

Population (2007):

Søer: 64

Orner: 27

Produktion:

Slagtesvind hos søer ved 130 kg: 20,2 %

Reproduktion:

Kuldstørrelse: 9,5 grise

Dødelighed smågrise: 20 %

Dyretilskud (2010):

Hundyr: 78

Handyr: 24

Dansk Landfår

Allerede i 1600-tallet blev den danske fårebestand tilført fremmed blod fra spanske merinofår, og i løbet af 1800-tallet blev landfåret indkrydset med engelske fåreracer specielt Leicester racen. Landfåret fandtes oprindeligt som to forskellige typer henholdsvis hede- og klitfår. I løbet af det 20. århundrede blev Landfåret erstattet af importerede fåreracer. De egentlige Danske Landfår består af tre linjer, der er navngivet efter de lokaliteter, de kommer fra. Hulsig-fårene er fra Nordjylland, Vesterbølle-fårene fra Gedsted i Vesthimmerland, og Ertebølle-fårene er fra Farsø i Vesthimmerland. Fælles for disse får er deres evne til at klare sig under ugunstige betingelser.

Fænotype

Fårets uld er primært hvid, men brune og sorte pletter eller plamager er ikke ualmindelige. Fårets hoved og ben er brune eller grå og oftest plettede. Dansk Landfår er forholdsvis små får. Vædderne vejer 80-90 kg, og fårene vejer 50-80 kg. Varianten Ertebøllefår er mindst og vejer 40-60 kg. Hovedet er fint bygget og lille, og ørerne er små. Halen er lang. Fårets ryg er lang og smal. Benene er ligeledes lange, men de er ikke særlig kraftige. Klovene er til gengæld stærke. Racen får normalt ikke horn, men små horn på vædderne kan forekomme. Fåret er elegant og bevæger sig let og ubesværet.

Reproduktion

Racen har gode moderegenskaber og har let ved at læmme. Det er kun omkring 1,1 % af læmningerne, der er besværlige. Lammene er livskraftige, og 91,5 % af lammene er levendefødte, og 95,5 % af disse er levende ved 2 måneder. Fødselsvægten for Landfår ligger i gennemsnit på 3,9 kg. Kuld størrelsen ved første læmning er i gennemsnit 1,0. Ved anden læmning og læmninger derover er den 1,4.

Produktionsegenskaber

Lammene er hurtigvoksende og har middel kødsætning på ryg og køller. I de første to levemåneder er tilvæksten 200 g/dag, mens den er 164 g/dag de næste to måneder.

Fårenes uld består af dækhår og underuld. Uldens fibertykkelse ligger mellem 21 og 27 micron (μ). Ulden er velegnet til filtning.

Sygdom

Hos får ses sygdommene scapie og Maedi-Visna. Sygdommene er beskrevet i teksten for Hvidhovedet Marskfår.

Andet

Racen er tilpasset en levevis på mager jord med sparsomt plantedække uden nogen form for tilskudsfoder. Racen beskrives desuden som livlig og vågen.

Antal avlere (2007): 24

Ertebøllelinjen: 8

Population (2007):

Hundyr ældre end 1 år: 219

Handyr ældre end 1 år: 74

Ertebøllelinjen:

Hundyr ældre end 1 år: 128

Handyr ældre end 1 år: 7

Fænotype:

Vægt: Får: 50-80 kg; Vædder: 80-90 kg

Ertebøllelinjen: Får: 40-60 kg

Produktion:

Uldtykkelse: 21-33,6 micron

Reproduktion:

Kuld størrelse: 1 ved 1. læmning og 1,4 ved øvrige

Dødelighed lam: 4,5 %

Dyretilskud (2010):

Hundyr: 179

Handyr: 29

Hvidhovedet Marskfår

Oprindeligt var de danske får korthalede ligesom fårene i det øvrige Norden. Allerede i 1600-tallet fik den danske fårebestand dog tilført fremmed blod af den langhalede, europæiske type.

Fårene i Sønderjyllands marskegne stammer fra Nordsøens kystområder, hvor racen er udviklet fra frisiske landracefår. De frisiske Øer er flade, forblæste øer, der ligger i Vadehavet ud for Holland og Tyskland. Det Hvidhovedet Marskfår er altså en race, der er tilpasset livet i Nordsøens barske kystområder. Racen betragtes som en oprindelig dansk husdyrrace.

Fænotype

Hvidhovedet Marskfår er et stort får med hvidt hoved og hvid uld. Fåret har uld på både hoved og ben samt et tykt uldlag på bugen. Fåret vejer mellem 75 og 85 kg, mens vædderen vejer 85-110 kg. I gennemsnit er fårene 75 cm høje, og vædderne er omkring 80 cm høje.

Reproduktion

Marskfårets frugtbarhed er høj, og det har gode modereregenskaber. Racen får i gennemsnit 1,3 lam ved første læmning, mens det er 2,0 lam ved de øvrige læmninger. Kun 4,4 % af læmningerne betegnes som besværlige. Procenten af dødfødte lam ligger på 10,8 %. Herefter er dødeligheden for levendefødte lam 5,2 % indtil 2 måneders alderen. Laktationen varer i ca. 4 måneder, og mælkeydelsen betegnes som god.

Produktionsegenskaber

Hvidhovedet Marskfår er primært en kødrace. Ved fødsel vejer lammene i gennemsnit 4,6 kg. Indtil lammene er 2 måneder gamle er tilvæksten i gennemsnit 283 g/dag. Mellem en alder på 2 og 4 måneder er tilvæksten i gennemsnit 243 g/dag. Formen bliver klassificeret til 7,6, hvilket betyder god muskelfylde. Slagtevægten ved 211 dage ligger i gennemsnit på 20,5 kg. Lammenes fedtsætning er klassificeret til 3,2, hvilket ifølge EUROP-klassificeringen betyder normal fedtsætning. Dog har de en tendens til ekstra fedtsætning ved færdigfodning. Lammene er ikke særligt egnede til intensiv fodring med kraftfoder, da lammene er sene til tilvæning til denne type foder.

Fåret har en kraftig beuldning ned ad benene, under bugen og i hovedet. Ulden, som er meget lang og grov, vokser hurtigt, og den er særdeles egnet til tæppeproduktion. Uldfibertykkelsen ligger gennemsnitlig mellem 34 og 40 micron (μ). Det Hvidhovedet Marskfår giver meget uld. Et enkelt får kan give mere end 5 kg uld.

Sygdom

Scrapie er en dødelig nervesygdom hos får og en pendant til kvægsygdommen Bovine Spongiform Encephalopathy (BSE). Dyret udvikler rystelser og mister koordinationsevnen. Dyret dør normalt efter halvanden til seks måneder efter udbruddet.

Antal avlere (2007): 21

Population (2007):

Hundyr ældre end 1 år: 190

Handyr ældre end 1 år: 80

Fænotype:

Vægt: Får: 75-85 kg; Vædder: 85-110 kg

Højde: Får: 75 cm; Vædder: 80 cm

Produktion:

Slagteform: 7,6 EUROP

Fedtsætning: 3,2 EUROP

Uldtykkelse: 34-40 micron

Reproduktion:

Kuldstørrelse: 1,3 ved 1. læmning

og 2,0 ved de øvrige læmninger

Dødelighed lam: 5,2 %

Dyretilskud (2010):

Hundyr: 175

Handyr: 24

Hos får ses sygdommen Maedi-Visna ofte. Sygdommen er en kronisk og fremadskridende lungesygdom, der forårsages af virus. Landmænd har pligt til at anmelde Maedi-Visna i henhold til "Lov om hold af dyr". Da sygdommen er vanskelig at behandle, gennemføres der et frivilligt sundhedsprogram for at kontrollere sygdommen. Fåre- og gedebesætninger kan opnå M3-status (fri status) ved hjælp af blodprøveundersøgelser. Hvidhovedet Marskfår har god resistens overfor indvoldsparasitter

Andet

Fåret er meget vejrtolerant og er særligt tilpasset naturen i marsken.

Dansk Landraceged

Landracegeden blev i begyndelsen af det 19. århundrede forædlet med Saanengeden og Harzgeden. Dansk Landraceged er en malkeged af middelstørrelse med en tæt, forholdsvis langhåret pels.

Fænotype

Landracegeden findes i syv farvevarianter: sort, hvid, blå, broget, vildfarvet, sort vildfarvet og harzfarvet. Pelsen består af dækhår og underuld. Ulden fældes normalt om sommeren. Både gederne og bukkene har hageskæg. Den Danske Landraceged er som regel hornet, men genetisk kullede individer forekommer. Hornenes form er bagoverbuede med let

udadrejede spidser. Hos bukkene er hornene meget kraftige. Hovedet er stærkt bygget, men virker ikke groft. Profilen er med lige eller let konkav næseryg. Ørene bæres højt på hovedet og er forholdsvis korte. Halstitter er almindelige. Hunnens yver er stort og produktivt.

Racen beskrives som en robust/hårdfør race. Den har kraftige knogler dog uden at være groft bygget. Udvokset vejer geden 50-60 kg og måler 75-80 cm, mens bukken er en del tungere med en vægt på 70-90 kg. Højden er mellem 85 og 95 cm. Racen er middelstor til stor.

Produktion

Den Danske Landraceged er primært en malkerace, men kødet fra den anvendes også. Landracegeden har en mælkeproduktion, der ligger mellem 500 og 1000 kg mælk pr. år. En besætning med 76,4 årsgeder gav i 2005 i gennemsnit 724 kg mælk med en fedtprocent på 4,28 og en proteinprocent på 3,18.

Tilvæksten for kiddene ligger på 173 g/dag i de første to måneder og på 145 g/dag fra en alder på to til fire måneder. Kødet er beskrevet som velsmagende, saftigt og mørt.

Reproduktion

Landracen har lette læmninger og gode moderegenskaber. Den Danske Landrace får i gennemsnit ét kid, når geden er 1 år ved første læmning. Ventes der til geden er 2 år, ses der i gennemsnit 1,9 kid. Ved anden læmning ligger den gennemsnitlige kuld størrelsen på 1,4 kid. Fødselsvægten ligger i gennemsnit på 2,8 kg. Kun 2,9 % af læmningerne er vanskelige, og 95,2 % af kiddene er levendefødte.

Andet

Landracegeden beskrives som et intelligent og samarbejdsvilligt dyr med et livligt temperament.

Antal avlere (2007): 32

Population:

Hundyr ældre end 1 år: 194

Handyr ældre end 1 år: 85

Fænotype:

Vægt: Ged: 50-60 kg; Buk: 70-90 kg

Højde: Ged: 75-80 cm; Buk: 85-95 cm

Produktion:

Mælk: 500-1000 kg mælk/år

Reproduktion:

Kuld størrelse: 1 ved 1. læmning (1 år), 1,9

ved 1. læmning (2 år) og 1,4 ved øvrige

Dødelighed lam: 30,2 %

Dyretilskud (2010):

Hundyr: 86

Handyr: 23

Hvid Dansk Landkanin

Den Hvide Danske Landkanin er fremavlet i Danmark i slutningen af det 19. århundrede bl.a. ved indkrydsning med Hvid Belgisk Kanin.

Racen er hurtigt voksende, og såvel slagte- som skindkvalitet er fortræffelig. I den kommercielle kaninproduktion benyttes i vid udstrækning avlsdyr fra avlslinjer af Hvid Dansk Landkanin.

Fænotype

Den Hvide Landkanin er albino og er altså helt hvid med røde øjne. Vægten ligger mellem 3,8 og 4,6 kg.

Danske Landhøns

Danske Landhøns stammer oprindeligt fra Asien og kom først til Danmark omkring jernalderen. Der er fundet hønseknogler i en askeurne fra jernalderen, som tyder på, at Landhønen allerede dengang var domesticeret. Danske Landhøns var den eneste hønserace i Danmark indtil 1800 tallet. For få årtier siden var Danske Landhøns sjældne, men i dag er racen blevet populær blandt hobbyavlere.

Fænotype

Hønen har almindeligvis brune, spraglede fjer, men farver såsom hvid, sort, gråtavlet, sølvhalset og sort guldhals kan forekomme. Hønen har en tydelig hvid kindplet. Den Danske Landhøne er en forholdsvis lille høne og vejer omkring 1,75 kg. Den har en fin knoglebygning, en bred hale med god rejsning, en lille opretstående rød enkeltkam, små øreskiver og et middellangt og let krummet næb. Næb og løb er skifergråt. Ryggen er nærmest vandret, og vingerne er korte og ligger tæt ind til kroppen.

Hanens kam og hagelapper er røde. Kammen er opretstående og har 4-6 bagudpegende takker. Ligesom hønen har den en tydelig hvid kindplet. Halsen er gylden, mens nakke og ryg er sortgrønne. Halefjere er metalglinsende. Vingerne er kraftigt byggede og ligger tæt ind til kroppen. Vingspidserne dækkes af sadelbehængen. Lårene er faste og veludviklede, mens brystet er bredt og velafrundet. Hanen vejer omkring 2 kg.

Udover den almindelige race Danske Landhøns findes også varianterne Danske Dværglandhøns og Luttehøns. Danske Dværglandhøns ligner Danske Landhøns, blot er de mindre og mere kompakte. Hønen vejer omkring 700 g, mens hanen vejer omkring 800 g. Luttehønen er en Dansk Landhøne. Den har blot en genetisk mutation, der resulterer i korte ben. I dobbeltdosis er denne mutation letal. Typemæssigt er den en smule anderledes end Den Danske Landhøne. Den er mere kompakt og kroppen er kraftigere og dybere. Hønen vejer omkring 2 kg, mens hanen vejer omkring 2,25 kg.

Produktionsegenskaber

Racen lægger i gennemsnit 151 æg om året med en vægt på omkring 51-60 g pr. æg. Skallens farve er hvid. Den har et forholdsvis lille foderforbrug, der

ligger omkring 3,9 kg foder/kg æg. Den Danske Dværghønes æg vejer omkring 30 g, mens Luttehønsens æg vejer omkring 58 g.

Reproduktion

Når kyllingerne klækkes vejer de omkring 32 g. Ved otte uger er vægten ca. 490 g. Dødeligheden er meget lav, da kyllingerne er hårdføre og har en veludviklet evne til dannelse af antistoffer. Den Danske Landhøne beskrives som en god kyllingefører.

Sygdom

Racen beskrives som hårdfør og modstandsdygtig over for sygdomme. Racen er mere modstandsdygtig overfor parasitten *A.galli* end for eksempel racen Lohman Brown.

Andet

Racen beskrives som lidt sky af natur, flittig fødesøgende og har tilbøjelighed til flyvelyst.

Antal avlere (2007): 100

Population (2007):

Hunlige avlsdyr: 1000

Hanlige avlsdyr: 200

Fænotype:

Vægt: Høner: 1,75 kg

Produktion:

Antal æg: 151 æg/år

Ægvægt: 51-60 g

Den Danske Landgås

De danske tamgæs stammer fra de vilde gåseracer, der findes på den nordlige halvkugle. Det formodes, at Den Danske Landgås stammer fra grågåsen.

Fænotype

Den Danske Landgås findes i to farvevarianter. Den er ren grå eller grå- og hvidbroget. Den grå- og hvidbrogede gås er hvid i grundfarven med grå hals, ryg og sider. De fleste gæs har brune øjne, men den oprindelige øjenfarve var blå. Næbet er orangerødt, og der ses en hvid ring omkring næbroden. Fjerene er korte, hårde og meget tætsiddende. Racen er middelstor. Gåsen vejer omkring 6 kg, mens gasen vejer omkring 7 kg. Racen har et bredt og fyldigt bryst og har kun én bugpose eller køl.

Produktionsegenskaber

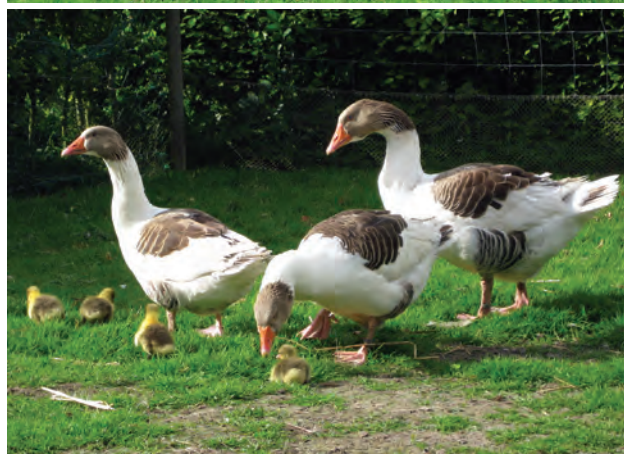
Gåsen kan producere 30-40 æg, hvis de samles ind løbende. Æggene vejer mindst 140 g. Landgæs regnes for nøjsomme, energiske fødesøgende fugle. Slagtekroppen er fedtfattig, hvilket bl.a. kan tilskrives dens relativt langsomme vækst. Kødet er forholdsvis mørt og saftigt. Dun og småfjer bliver brugt til dyner. Før i tiden blev svingfjerene brugt som pennefjer.

Reproduktion

Yngleperioden for Den Danske Landgås starter omkring kyndelmisse. Her laver den en rede. Gåsen har stor rugelyst og ynglevillighed. Hvis æggene ikke samles ind løbende, begynder gåsen at ruge, når der er omkring 10 æg i reden. Gåsen har fremragende forældreegenskaber og er desuden en habil gæslingefører, der har kontrol over kuldet.

Andet:

Landgåsen kan i pressede situationer flyve længere strækninger, og den forsvarer sig med stor ihærdighed mod fjender. Den har et iltet og vågent temperament, og gaserne kan være noget aggressive. Den Danske Landgås er god til at tilpasse sig omgivelserne.

Antal avlere (2007):
30-40

Population (2007):

Hunlige avlsdyr: 120

Hanlige avlsdyr: 60

Fænotype:

Vægt: Gås: 6 kg; Gase: 7 kg

Produktion:

Antal æg: 30-40 æg

Ægvægt: Min. 140 g

Den Danske Landand

Den Danske Landand har sin oprindelse i området omkring Østersøen og stammer sandsynligvis fra den pommerske and. Den er af forholdsvis ny oprindelse sammenlignet med de andre gamle danske fjerkræ racer.

Fænotype

Racen findes i tre farvevarianter. Den ses som hvid, vildtfarvet og sort med hvidt bryst. Racen er beskrevet som en kraftig race med en lang og bred krop. Den har en god balance og er dybtstillet. En udvokset and vejer mellem 2,75 og 3 kg, mens andrikken vejer mellem 3 og 3,75 kg.

Produktionsegenskaber

Normalt producerer den Danske Landand mellem 60 og 100 æg på en sæson, men den kan producere omkring 200 æg/år, hvis æggene fjernes løbende. Racen er hurtigvoksende og har en rigtig god kødsætning. Kødet er hvidt og beskrives som saftigt og velmagende.

Antal avlere (2007):
30-40

Population (2007):

Hunlige avlsdyr: 120
Hanlige avlsdyr: 50

Fænotype:

Vægt: And: 2,75-6 kg; Andrik 3-3,75 kg

Produktion:

Antal æg: 60-100 æg/sæson

Reproduktion:

Dødelighed ællinger: 8,3-11,1 %

Kødet fra 16 uger gamle ællinger betragtes som meget velmagende. Der er et stegesvind på 32,5 % ved 49 dage og 34,4 % ved 91 dage. Ved 91 dage har anden et smalt bryst, der ikke synes særligt fyldigt, mens lårerne er pænt udviklede med god kødfylde. Ænderne fodres med korn og tilskudsfoder og har tendens til at blive fede og få køl, hvis de fodres for hårdt.

Reproduktion

Den Danske Landand har stor lyst og evne til rugning/udrugning. De har delvist bevaret yngelplejeinstinktet og er habile ællingeførere, som holder samling på deres egne ællinger. Racen er knap så frugtbar som andre anderacer. Dødelighed hos ællinger ligger mellem 8,3% (49 dage) og 11,1% (91 dage).

Andet

Racen er rolig og har en udpræget evne til fødesøgning under frie forhold.

Parykduen

Parykduen er en lille pryddue, som er karakteriseret ved, at halsfjerene vender op mod hovedet og danner en krave. Den har et hvidt hoved og hvid hale og vingespids. Resten af kroppen er farvet. Den findes i farverne rød, gul, blå og sort. De tre førstnævnte farvetyper ses desuden med sorte vingebånd. Den røde

variant kaldes også undertiden for Dannebrogsguen. I perioden efter den tyske okkupation af Sønderjylland i 1864, hvor det var forbudt at flage med Dannebrog, blev disse duer brugt som et dansk symbol af de dansksindede sønderjyder.

Svaberduen

Den danske svaberdue er en forholdsvis stor farvedue, som stammer fra nogle enkelte eksemplarer af forædlede markduer, som indførtes til Danmark omkring år 1840. I en lang årrække var de danske svabere identiske med sølvsvabere, men i 1930'erne blev der også fremavlet i andre farver

Tumlingeduen

Danske tumlinger er en flyvedue, som forekommer i mange forskellige farver. Det er landets ældste due-race, som formodes indført til Danmark fra Ostindien af Frederik den Anden i sidste halvdel af 1500-tallet. De er særdeles hurtige og udholdende flyvere. Navnet hentyder til racens specielle måde at "tumle" eller slå baglæns kolbøtter under flugten. Racen findes i dag som ensfarvede røde, gule og sorte og som skadetegnede, en type, som førhen var meget udbredt i de københavnske dueslag.

Den Brune Bi

Den Brune Bi har sit naturlige udbredelsesområde i Nordeuropa. I erhvervsmæssig biavl er Den Brune Bi i Danmark fortrængt af importerede gule og kaukasiske honningbier, som er mere produktive under danske vejrforhold. I Danmark findes den nu kun på Læsø, som blev udlagt som reservat for Den Brune Bi i 1993. Den Brune Bi findes desuden i de øvrige nordiske lande og i England, men Læsø-bestanden anses for at være mere renavlet end de øvrige bestande. Der er ca. 200 bifamilier af Den Brune Bi på Læsø. Det vurderes, at der bør være minimum 150-200 bifamilier af racen, for at bestanden skal kunne bevares på længere sigt. Hver bifamilie består af én dronning, et par hundrede droner (hanner) og mellem 20.000 og 60.000 arbejderbier. Arbejderbierne er dronningens ufrugtbare døtre.

Fænotype

Den Brune Bi har en mørk pigmentering, der sammen med tæt sammenfiltrede uldne hår giver den brune bi et iøjnefaldende fløjlsagtigt og tungt udseende. Dronerne er helt sorte.

Den brune bi har en stor krop med et bredt mellemgulv. Den har et lavere kubitalindeks (forholdet mellem længderne to steder på vingerne) i forhold til andre racer. Hos den brune bi ligger gennemsnittet på 1,425, mens det gennemsnitlige kubitalindeks hos den gule bier 2,5. Længden af dækhårene på mellemgulvet er op til det dobbelte af den længde, der ses hos bier fra et varmere klima.

Reproduktion

Der bliver hele tiden produceret arbejderbier. Dronerne kommer til verden i maj. Parringsæsonen er i maj og juni. Parringen sker ved at dronningen flyver højt op i luften, hvor hun parrer sig på skift med dronerne. Dronerne dør efter parringen. Når dronningen har parret sig med omkring 10 droner, har hun sæd nok til resten af livet og parrer sig derfor ikke igen.

Når bifamilien er blevet stor og stærk, lægger dronningen et par æg, der under omhyggelig pleje udvikler sig til nye dronninger. Når en ny dronning er parat til at overtage boet, drager den gamle dronning af sted med ca. halvdelen af familien for at skabe et nyt bo. Det kaldes at sværme, når antallet af bifamilier

øges. Den Brune Bi har en naturlig trang til at sværme, og når den gør det, er det inden Sankt Hans.

Produktion

På Læsø, hvor der er udbredte naturarealer med lyng, svinger honningudbyttet og kvaliteten meget, da disse er afhængige af vegetationen i en radius af to km fra bistadet. Normalt ligger årsudbyttet på mellem 10 og 30 kg honning pr. stade.

Andet

Den Brune Bi har tilpasset sig klimaet i Norden. Den har udviklet en robusthed, der gør, at den bedre kan modstå vinterkulden og vintersygdomme. Den er også mere modstandsdygtig over for parasitter end bier fra varmere områder.

Broholmeren

Broholmeren er en rekonstruktion af Den Gamle Danske Hund, som blev fremavlet ved hoffet i midten af det 16. århundrede blandt andet på grundlag af store engelske Mastiff-hunde. I midten af det 19. århundrede var den fynske renæssanceborg Broholm centrum for avlen, og racen blev registreret og anerkendt under navnet Broholmshunden. Indavl og svigtende interesse for de store hunde medførte, at racen gik stærkt tilbage i antal i starten af det 20. århundrede, og den sidste stambogsførte Broholmer døde i 1956.

Racens nyere historie begynder i 1974, hvor en lille kreds af entusiastiske avlere satte sig som mål at genskabe Broholmeren. Der blev fundet nogle få dyr, som i udseende svarede til de gamle racebeskrivelser. Ved avl med disse og en hård sortering er det lykkedes at genskabe en bestand, som i størrelse, udseende og temperament svarer til de gamle billeder og beskrivelser. Avlerne er organiseret i Broholmerselskabet, og racen er internationalt anerkendt.

Fænotype

Broholmerens pels er enten rødgylden, gul med sort maske eller sort. Nogle af hundene har en hvid brystplet og er hvide på poter og halespids. Øjnene er ravfarvede både i lyse og mørke nuancer.

Broholmeren har et meget kraftigt forparti med et bredt og dybt bryst samt et stort og bredt hoved. Den har en forholdsvis lang ryg og en lige overlinje. Skulderhøjden på hannerne ligger omkring 75 cm, og tæverne er omkring 70 cm høje ved skulderen. Hannerne vejer mellem 50 og 70 kg, mens tæverne vejer mellem 40 og 60 kg.

Temperamentmæssigt beskrives Broholmeren som omgængelig, godmodig og rolig, men dog vagtsomt.

Dansk/Svensk Gårdhund

Tidligere var der brugshunde på hvert eneste landbrug i Danmark. Den mindste og kvikkeste var ofte en rottehund. Den lille gårdhund blev næsten fortrængt af fremmede hunderacer, som kom til landet, men der er nu atter interesse for avl med racen. Som navnet antyder, findes Gårdhunden også i Sverige, hvor den tidligere var meget almindelig i den sydlige del af landet. Avlsarbejdet foregår i et dansk-svensk samarbejde. Bestanden af godkendte avlsdyr var i 1998 på ca. 250 tæver og 150 hanhunde. Avlen er organiseret i Dansk/Svensk Gårdhundeklub, og racen er godkendt af Dansk Kennel Klub.

Fænotype

Pelsens farve er dominerende hvid. Racen har aftegninger og småpletter i farverne sort, gylden, brun og/eller beige. Pelsen er hård, kort og glat. Den Dansk/Svenske Gårdhund er en lille og ret kompakt hund. Det trekantede hoved virker en anelse lille i forhold til kroppen. Mange af gårdhundene har medfødt stumphale. Tævernes skulderhøjde ligger omkring 32-35 cm, mens skulderhøjden for hannerne ligger på 34-37 cm. Racen beskrives som vågen, intelligent og livlig.

Gammel Dansk Høsehund

Denne hunderace er oprindeligt fremavlet i Danmark til jagt på fuglevildt. I den første halvdel af det 20. århundrede blev den gamle danske race fortrængt af især engelske og tyske jagthunderacer. I de seneste 50 år har racen oplevet en renæssance og er nu talrigt repræsenteret i Danmark. I avlsarbejdet lægges der stor vægt på racens brugsegenskaber. Avlerne er organiseret i Klubben for Gamle Danske Høsehunde, og racen er godkendt af Dansk Kennel Klub.

Fænotype

Gammel Danske Høsehund er en middelstor og kraftigt bygget hund. Dog er der stor forskel på eks-

teriør mellem hanner og tæver. Mens hannen har en god tyngde, er tæven lettere og mere livlig. Racen har et bredt og dybt bryst, ryggen er muskuløs, og halen er ret højt placeret. Pelsens farve er dominerende hvid med få store aftegninger og mange småpletter i varierende brun farve. Hårlaget dækker hele kroppen og er kort og tæt. Hannernes skulderhøjde ligger mellem 54 og 60 cm, mens tævernes skulderhøjde ligger mellem 50 og 56 cm. Vægten er henholdsvis 30-35 kg og 26-31 kg. Temperamentet er roligt, beslutsomt og modigt. Den er rigtig god til at holde kontakt med jægeren.

Dansk Spids

Racen hører til gruppen af nordiske spidshunderacer og er tidligere kendt under betegnelser som grønlanderspids, ulvespids og senest som samojedespids. Den var tidligere udbredt som brugshund på de danske landbrug, men siden 1880 blev den mest brugt på de større gårde som børnenes hund på grund af dens venlige gemyt. Racen har aldrig haft en standardbeskrivelse, og den gik stærkt tilbage i antal. Siden 1989 er der arbejdet på at få racen gjort stabil og typefast med henblik på at få racen anerkendt. Bestanden består af ca. 80 tæver og 75 hanhunde, og avlsarbejdet sker under opsyn og ansvar af Dansk Kennel Klubs udvalg for nationale og glemte racer. Avlerne er organiseret i Selskabet for Dansk Spids, som er en interessegruppe under Dansk Kennel Klub.

Fænotype

Pelsens farve er ensfarvet og ret lys (bisquitfarvet),

men bliver mørkere med alderen. Pelsen er halvlang, men stritter ikke ud fra kroppen. Halen er busket, og den bæres oprullet på ryggen. Håret i hovedet er kort. Det samme gælder for benene bortset fra faner på bagsiden. Hvalpene fødes med sorte snuder, men størstedelen af hundene får brune snuder med alderen. Den Danske Spids er en lille hund. Bygningsmæssigt er hunden længere end den er høj. Tævernes skulderhøjde skal helst ligge mellem 39 og 46 cm, mens hannernes skulderhøjde skal ligge mellem 43 og 49 cm. Hundens lige og parallelle ben er hverken kraftige eller spinkle, og den bevæger sig effektivt og let.

Andet

Den Danske Spids er en børneglad hund, der beskrives som lærenem, livlig og venlig med en snært af reserverthed over for fremmede.

LITTERATURLISTE

Andersen, B.B., E. Franzen og E. Ovesen (1992). Egtved i 25 år, Avlsstationerne for kødproduktion 1967-1992. Beretning nr. 707, Landbrugsmi-
nisteriet, Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum, Postboks 39, 8830 Tjele.

Becher, A. og L. Kortegaard (2005). Danske Fåreracer. NGH-nytt
2005/02. http://www.nordgen.org/ngdoc/husdyr/ngh-nytt/ngh_nytt_2_2005_no.pdf.

Broholmerselskabet (2000). Broholmer FCI Standard nr. 315. <http://www.broholmeren.dk/index.php?id=56> Broholmerselskabet.

Claudi-Magnussen, C. (2009). Den sortbrogede gris har mørkere kød og
nøddesmag. Rapport QEMP, WP4 Økologiske sæsongrise. Danish Meat Re-
search Institute, Teknologisk Institut.

Claudi-Magnussen, C. (2010). Kødkvalitet for sæson 2007 og 2008.
Rapport QEMP, WP4 Økologiske sæsongrise. Danish Meat Research Insti-
tute, Teknologisk Institut.

DAD-IS (2011). Jysk Kvæg/Denmark. Domestic Animal Diversity Infor-
mation System. [http://dad.fao.org/cgi-bin/EfabisWeb.cgi?sid=32abbd9ee-
a4947b882fbfc5487a5a6d8,reportsreport8a_50001098](http://dad.fao.org/cgi-bin/EfabisWeb.cgi?sid=32abbd9ee-a4947b882fbfc5487a5a6d8,reportsreport8a_50001098).

DAD-IS (2011). Korthorn/Denmark. Domestic Animal Diversity Informa-
tion System. [http://dad.fao.org/cgi-bin/EfabisWeb.cgi?sid=32abbd9ee-
a4947b882fbfc5487a5a6d8,reportsreport8a_50001099](http://dad.fao.org/cgi-bin/EfabisWeb.cgi?sid=32abbd9ee-a4947b882fbfc5487a5a6d8,reportsreport8a_50001099).

DAD-IS (2011). RDM-1970/Denmark. Domestic Animal Diversity Infor-
mation System. [http://dad.fao.org/cgi-bin/EfabisWeb.cgi?sid=32abbd9ee-
a4947b882fbfc5487a5a6d8,reportsreport8a_50002953](http://dad.fao.org/cgi-bin/EfabisWeb.cgi?sid=32abbd9ee-a4947b882fbfc5487a5a6d8,reportsreport8a_50002953).

DAD-IS (2011). SDM-1965/Denmark. Domestic Animal Diversity Infor-
mation System. [http://dad.fao.org/cgi-bin/EfabisWeb.cgi?sid=32abbd9ee-
a4947b882fbfc5487a5a6d8,reportsreport8a_50002954](http://dad.fao.org/cgi-bin/EfabisWeb.cgi?sid=32abbd9ee-a4947b882fbfc5487a5a6d8,reportsreport8a_50002954).

Dam, I. (2005). Geder i Danmark. NGH-nytt 2005/02. [http://www.nord-
gen.org/ngdoc/husdyr/ngh-nytt/ngh_nytt_2_2005_no.pdf](http://www.nordgen.org/ngdoc/husdyr/ngh-nytt/ngh_nytt_2_2005_no.pdf).

Danmarks Fjerkræavlerforening for Raceavl (2011). Gæs og ænder.
Racefjerkræ 41. årg., nr. 4, 14-16.

Danmarks Fjerkræavlerforening for Raceavl (2011). Den danske
Landhøne – vor nationalrace. Racefjerkræ 41. årg., nr. 4, 19-23.

Danmarks Kaninavlerforening (2009). Hvid Land. [http://www.kani-
ner.dk/avler/Hvid-Land.pdf](http://www.kaniner.dk/avler/Hvid-Land.pdf).

Dansk Gede Union (2011). Landrace. [http://www.goat-gu.dk/Sites/Ma-
elk/Racer/LandraceRace.htm](http://www.goat-gu.dk/Sites/Ma-
elk/Racer/LandraceRace.htm).

Dansk/Svensk Gårdhundeklub (2009). Dansk-Svensk Gårdhund.
<http://www.dansk-svensk-gaardhund.dk/Files/356-Gaardhund.pdf> Dansk/
svensk Gårdhundeklub.

FAO (2007). The State of the World's Animal Genetic Resources for Food
and Agriculture. Edited by Barbara Rischkowsky & Dafydd Pilling. Rome.

Frank, P.S. (2011). Stambog for RDM-70 2010. Viking Danmark

Fransen, F.M. (2006). Dansk Korthorn, Lyngestammen. Dansk Korthorn, Vustholmevej 128, 9690 Fjerritslev.

Frederiksborg Hesteavlsforeningen (2009). Avlen i dag. <http://www.frederiksborghesten.dk/avlen-idag.html> Frederiksborg Hesteavlsforeningen.

Fødevestyrelsen (2011a). Maedi-visna. http://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Dyresundhed_og_dyresygdomme/Dyresygdomme_og_zoonoser/Anmeldepligtige_sygdomme/Maedi-visna/Sider/Forside.aspx.

Fødevestyrelsen (2011b). TSE hos får og geder. http://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Dyresundhed_og_dyresygdomme/Dyresygdomme_og_zoonoser/Zoonoser/TSE_hos_faar_geder/Sider/forside.aspx.

Hutt, F.B. (1958). Genetic resistance to disease in domestic animals. New York State College of Agriculture, Cornell University. Constable & Company LTD, London.

Jensen, H.B. (1987). Ekstensivt gåsehold. Hovedopgave i faget Fjerkræets Avl og Fodring, Husdyrbrugsinstituttet, Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, København.

Klassificeringsudvalget for Svin, Kvæg og Får (2011). Klassificeringskontrollen, Får og lam. http://www.klassificeringskontrollen.dk/Faar_og_lam.aspx.

Klubben for Gamle Danske Hønehunde (1997). FCI-standarden. http://www.gdh.dk/wordpress/?page_id=201 Klubben for Gamle Danske Hønehunde.

Kongsted, A.G. (2008). Sortbrogede grise i økologi. Økologisk Jordbrug nr. 416, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Blichers Allé 20, Postboks 50, 8830 Tjele.

Kongsted, A.G., C. Claudi-Magnussen, J.E. Hermansen og B.H. Andersen (2008). Strategies for diversified organic pork production. 16th IFOAM Organic World Congress, Modena, Italien.

Kongsted, A.G., C. Claudi-Magnussen, J.E. Hermansen, K. Horsted og B.H. Andersen (2011). Effect of breed on performance and meat quality of first parity sows in a seasonal organic rearing system. Journal of the Science of Food and Agriculture 91, 15, 2882–2887.

Kortegaard, L og H. Ranvig (2005). Danske Fjerkræracers. NGH-nytt 2005/01. <http://www.nordgen.org/ngdoc/husdyr/ngh-nytt/nghnytt-feb2005-no.pdf>.

Kringelum, S. (1999). Den danske Spidshund. [http://www.danskspids.dk/Selskabet for Dansk Spids](http://www.danskspids.dk/Selskabet%20for%20Dansk%20Spids).

Landsforeningen Dansk Fåreavl (2005). Tidsskrift for Dansk Fåreavl. Fagblad om får og geder. Tema: fåreracer.

- Larsen, L.H. og P.S. Østergaard (1948):** Afkomsprøver med tyre II. 229. Beretning fra Forsøgslaboratoriet, Statens Husdyrbrugsudvalg
- Liboriussen, T. (2000).** Hal-genet og dets effekt. Svineavlergruppen under Avlsforeningen for Gamle Danske Husdyrracer.
- Læsø Biavlerforening (2012).** Den brune bi på Læsø. http://brunbi.dk/?Den_brune_bi_p%E5_L%E6s%F8.
- Nielsen, E. og B. Vesth (1975).** Afkomsprøver med tyre XXIX. 423. Beretning fra Forsøgslaboratoriet, Statens Husdyrbrugsudvalg.
- Nielsen, E., B. Vesth, og P. Madsen (1988).** Avlsforsøg med Holstein-Friesian og SDM. 637 Beretning, Statens Husdyrbrugsforsøg.
- Pedersen, A. (1954).** Mere om Knabstrupperne. I: Riber Kærsgårds årsskrift 1954.
- Pedersen, A. og H. Rasmussen (2002).** Jyder – Heste og Folk. Den Jydske Hests Historie. Arkona.
- Permin, A., H. Ranvig og P. Nansen (1999).** Differences in parasite burdens between Danish Landrace chickens and Lohman Brown chickens infected with *Ascaridia galli*. Proceedings of the 17th International Conference of the World Association for the Advancement of Veterinary Parasitology. Copenhagen. c.6.74.
- Petersen, J.S., N. Oksebjerg, P. Henckel, S. Støier, C. Bejerholm, P. Erthbjerg, D. Juncher, A.J. Møller, L.M. Larsen og G. Bertelsen (1999).** Muskelfysiologi og kødkvalitet i svin af Dansk Landrace anno 1975 og 1995. Videncenter for Svineproduktion. http://www.vsp.lf.dk/Publikationer/Kilder/djf_forsk/12.aspx.
- Ranvig, H. (1997).** Berettigelsen i at bevare den Danske Landhøne, 24 s. ISBN: 87-90531-00-0, Center for Bio-diversitet, Hvejselvej 127, 7300 Jelling
- Ranvig, H. (1998).** Mine erfaringer med Danske Landhøns, Landhanen, 8-15.
- Ranvig, H.** Danske Landfår og Hvidhovedet Marskfår. <http://www.erteboellefaar.dk/17795607>.
- Ravn, K. (2008).** Stambog for SDM-65 2010. Viking Danmark.
- Ravn, K. (2011).** Stambog for Jysk Kvæg 2010, Viking Danmark.
- Ruttner, F. (1987).** Biogeography and Taxonomy of Honeybees. Springer-Verlag, Berlin.
- Skov, J. (1999).** Dansk Landracesvin. Center for Bio-diversitet, Hvejselvej 127, 7300 <http://www.biodiverse.dk/artik/skov992.htm>.
- Specialklubben for Danske Landhøns.** Danske dværg-landhøns. http://www.danskelandhoens.dk/danske_dvaerg_landhoens.htm.
- Specialklubben for Danske Landhøns.** Danske Landhøns –store. http://www.danskelandhoens.dk/danske_landhoens_store.htm.

Specialklubben for Danske Landhøns. Luttehøns. <http://www.dan-skelandhoens.dk/luttehoens.htm>.

Stolberg, L.M. (2006). Tal om får og geder 2005. Rapport 114, Dansk Kvæg, Dansk LandbrugsRådgivning, Agro Food Park15, 8200 Århus N.

Sørensen, P. og J. A. Jensen (1992). Sort-hvidbrystet Dansk Landand, Opdrætnings-, slagte- og stegeundersøgelser. Meddelelse nr. 840, Landbrugsministeriet, Statens Husdyrbrugsforsøg, Foulum, Postboks 39, 8830 Tjele

Tellerup, N. og C.A.E. Glahn (2002). Gyldendals hestehåndbog. 1. udgave, 2. oplæg. Nordisk Forlag A/S, København.

Udvalget til Bevarelse af Genressourcer hos Danske Husdyr (1999). Bevaring af gamle danske husdyrracer. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Danmarks Jordbrugsforskning.

Udvalget til Bevarelse af Genressourcer hos Danske Husdyr (2008). Status for de truede racer. Arbejdsplan 2008. <http://www.netpublikationer.dk/FVM/978-87-7083-200-7/kap01.htm>.

Videncentret for Landbrug (1999). Frederiksborg Hesteavl forbund http://www.landbrugsinfo.dk/Heste/Avlsforbund/Sider/Frederiksborg_Hesteavl_forbund.aspx.

Videncentret for Landbrug (2000a). Avlsforeningen Den Jydske Hest. http://www.landbrugsinfo.dk/Heste/Avlsforbund/Sider/Avlsforeningen_Den_Jydske_Hest.aspx.

Videncentret for Landbrug (2000b). Knabstrupperforeningen for Danmark. http://www.landbrugsinfo.dk/Heste/Avlsforbund/Sider/Knabstrupperforeningen_for_Danmark.aspx

Videncentret for Landbrug (2012). Årsrapport for Stambogsføring 2011. <http://www.landbrugsinfo.dk/Heste/Stambogsfoering-og-registrering/Sider/AarsrapportforStambogsfoering2011.aspx>.

DCA - Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug er den faglige indgang til jordbrugs- og fødevareforskningen ved Aarhus Universitet (AU). Centrets hovedopgaver er videnudveksling, rådgivning og interaktion med myndigheder, organisationer og erhvervsvirksomheder.

Centret koordinerer videnudveksling og rådgivning ved de institutter, som har fødevarer og jordbrug, som hovedområde eller et meget betydende delområde:

Institut for Husdyrvidenskab
Institut for Fødevarer
Institut for Agroøkologi
Institut for Ingeniørvidenskab
Institut for Molekylærbiologi og Genetik

Herudover har DCA mulighed for at inddrage andre enheder ved AU, som har forskning af relevans for fagområdet.

RESUME

Arbejdet med de danske husdyrgenetiske ressourcer omfatter gamle bevaringsværdige heste-, kvæg-, svine- fåre- og hunderacer samt geder, kaniner, høns, gæs, ænder, duer og bier. I denne pjece redegøres der kort for bevaringsarbejdet med de gamle husdyrracer. Der fortælles om dannelsen af husdyrracerne, om baggrunden for bevaringen af racerne og om det danske og internationale bevaringsarbejde med de husdyrgenetiske ressourcer. Der gives også en kort beskrivelse af egenskaberne herunder af fænotypen og af produktions- og reproduktionsgenskaberne hos de gamle danske husdyrracer, der indgår i Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri's arbejde med de husdyrgenetiske ressourcer.

